خراسان روزنامه صبح ایران
شنبه ۲۹ آبان ۱۳۹۵ . ۱۹ صفر ۱۴۳۸ . شماره ۱۹۴۰۵

رئیس اتاق ایران: کالای ایرانی در کشورهای هدف بدون مشتری است

رئیس اتاق ایران گفت: کالای ایرانی در کشورهای هدف بدون مشتری است. به گزارش ایسنا، غلامحسین شافعی در آیین تجلیل از صادرکنندگان نمونه استان مازندران در ساری کالای ایرانی را در کشورهای هدف بدون مشتری دانست و خاطرنشان کرد: قیمت تمام شده و کیفیت عوامل اصلی موضوع هستند که بهبود این دو مورد بر عهده دولت و برنامه ریزان کشور است. شافعی تاکید کرد: صادرات ما بر اساس یک نقشه راه از پیش ترسیم شده حرکت نمی کند.

تحلیل هفتگی ارز و طلا

دلار در دروازه ۳۷۰۰ تومان

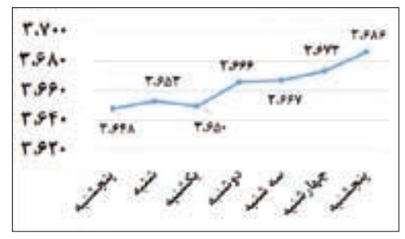

هفته قبل، ارزش دلار در بازارهای داخلی، ۳۸ تومان معادل یک درصد رشد یافت و به ۳۶۸۶ تومان رسید. این را اطلاعات سامانه سنا که میانگین وزنی نرخ ارز در کشور در آن منعکس می شود می گوید. با این حال اما گزارش سایت اتحادیه طلا و جواهر تهران، حاکی از آن است که در بازار آزاد، نرخ دلار از ۳۷۰۰ تومان نیز گذشته و در ساعات پایانی هفته گذشته ۳۷۰۳ تومان معامله شده است. در شرایط کنونی، خوش بینی نسبت به وضعیت اقتصادی آمریکا پس از انتخابات ریاست جمهوری این کشور افزایش یافته که موجب تقویت نرخ دلار جهانی (به بالاترین سطح از سال ۲۰۰۳) و به تبع آن دلار داخلی شده است. از سوی دیگر، همزمان با فرا رسیدن آذرماه و اربعین که سفرهای برون مرزی افزایش می یابد نیز تقاضای دلار افزایش یافته و منجر به تقویت بیشتر نرخ دلار شده است. گزارش دنیای اقتصاد حاکی از آن است که در شرایط کنونی، روند صعودی نرخ دلار، علیرغم برخی فشارها، کماکان محتمل به نظر می رسد.

تیر خلاص رئیس بانک مرکزی آمریکا به طلا

اونس جهانی طلا که پس از پیروزی ترامپ با افت شدیدی مواجه شد، در هفته گذشته اندکی خود را بازیافت و با رشد حدود چند دلاری مواجه شد، اما با این همه، در انتها، اظهارات رئیس بانک مرکزی آمریکا، آب پاکی را روی طلا ریخت تا اونس جهانی با یک افت پله ای دیگر مواجه شود. جانت یلن در اظهارات روز پنجشنبه خود در کمیته مشترک اقتصادی کنگره آمریکا تاکید کرد که افزایش نرخ بهره آمریکا احتمالا به زودی صورت خواهد گرفت. در پی این اظهارات، ارزش دلار به بالاترین رقم در ۱۳ سال گذشته رسید. طلا هم در مقابل، ۱۰ دلار افت کرد و به ۱۲۰۹ دلار (یعنی پایین ترین رقم در ۵ ماه اخیر) تنزل یافت. فدرال رزرو آمریکا، ماه آینده میلادی، نشست خواهد داشت و لذا احتمالا این افزایش نرخ بهره در آن جلسه مصوب خواهد شد. به گزارش سایت طلا به نقل از پایگاه اینترنتی سی ان بی سی، دونالد ترامپ رئیس جمهور جدید آمریکا، یکی از منتقدان جدی سیاست های پولی فدرال رزرو بوده و نسبت به پایین بودن نرخ بهره به شدت انتقاد داشته است.

عکس: تزئینی است

مروری بر برنامه ها و رویکردهای اشتغالزایی دولت یازدهم

۵ طرح اشتغالی کم اثر

جواد غیاثی - «بحران» در کشور به یک پدیده «طبیعی و معمولی» تبدیل شده است. هرجا که نگاه می کنیم حرف از بحرانی خطرناک است؛ بحران بیکاری جوانان، بحران آلودگی هوا، بحران آب، بحران بانکی، بحران صندوق های بازنشستگی و... انگار در بحران زندگی می کنیم اما عین خیالمان نیست و در این بی عملی تنها کاری که از دستمان برمی آید این است که برای بحران ها جوک بسازیم! به همین خاطر نمی خواستم در این مقدمه از «بحران بیکاری» استفاده کنم اما وقتی نگاهی به آمارها و ارقام می کنیم انگار اگر واژه بحران را کنار بگذاریم حق مطلب ادا نشده است؛ طبق آخرین آمار (مربوط به تابستان ۹۵) ۳ میلیون و ۳۰۰ هزار نفر در کشور بیکار بوده اند. از این تعداد حدود ۲ میلیون نفر جوان ۱۵ تا ۲۹ ساله بوده اند. البته این آمار بر اساس تعریف رسمی و بین المللی از فرد شاغل است. یعنی کسی که در هفته حداقل یک ساعت کار کند شاغل محسوب می شود. لذا با توجه به این موضوع و احتساب اشتغال ناقص به عنوان بیکاری، تعداد بیکاران در کشور حدود ۶ میلیون نفر برآورد می شود.

■ **روندها نشان از تشدید بحران اشتغال دارد**

اما همه چیز به اینجا ختم نمی شود. موضوع وقتی بحرانی می شود که روندها را نگاه می کنیم. نرخ مشارکت در کشور نسبت به ۶۰ سال قبل حدود ۱۰ واحد درصد پایین تر است یعنی جمعیت قابل توجهی از مردم ایران اصلا متقاضی کار نیستند اما اخیرا این روند معکوس شده و نرخ مشارکت به حدود ۴۰ درصد افزایش یافته است. با توجه به خیل جمعیت جوان و تحصیلکرده ای که راهی بازار کار هستند و هرم جمعیتی، این نرخ قطعا رو به افزایش خواهد بود. گواه این موضوع همین اتفاقی است که در چند فصل گذشته رخ داده است؛ یعنی با وجود افزایش ایجاد اشتغال ناقص، نرخ بیکاری هم افزایش یافته است. روند صعودی نرخ بیکاری (صعود به بیش از ۱۲ درصد در تابستان امسال) یکی دیگر از روندهای نگران کننده موضوع اشتغال در کشور است. جالب است که طی دهه گذشته و همچنین بعد از روی کار آمدن دولت یازدهم از سال ۹۲ چندین طرح اشتغالزایی تصویب و حتی بعضا اجرا هم شده است اما نتیجه تقریبا هیچ بوده است. در ادامه مروری خواهیم کرد بر این طرح ها و رویکردی که بر آن حاکم بوده است و منجر به شکست آن ها شده است.

■ **مروری بر طرح های اشتغالزایی دهه های اخیر**

همواره در برنامه های توسعه و سیاست های دولت ها، یکی از محورهای مهم موضوع اشتغال بوده است اما بررسی ها نشان از آن دارد که همواره نگاه ضربتی و رویکرد کاملا غلط بر این طرح ها حاکم بوده است؛ این رویکرد غلط عمدتا بر دو محور تکیه داشته است؛ اول سیاست های مالی و اعطای وام به صاحبان طرح یا حوزه های شغلی خاص و دوم مقررات زدایی و تسهیل در قانون کار. آنگونه که کریمی در پژوهش خود گزارش کرده است این طرح ها که بر تامین مالی و تسهیلات دهی متکی است عمدتا تلاش دارد با «اعمال فشار و تکلیف بر نظام بانکی برای پرداخت وام»، «تامین منابع با نرخ سود کمتر و هدایت به طرح های اقتصادی» و «حمایت از خوداشتغالی و کارآفرینی با پرداخت وام کم بهره»، معضل اشتغال را حل کند. این نگاه یعنی تزریق پول برای حل بیکاری از نظر ادبیات اقتصادی مدت هاست فاقد کارایی تشخیص داده شده است و نتیجه آن، مخصوصا در بلندمدت، آن است که سطح قیمت ها افزایش می یابد، برخی منابع به خاطر سیاست های تکلیفی به انحراف می رود و بانک ها هم بهانه ای می یابند تا ناکارآمدی خود را به گردن دولت و سیاست های تکلیفی دولت بیندازند.

■ **دولت یازدهم و رویای رفع معضل بیکاری از طریق رشد**

دولت یازدهم هم پا جای اسلاف خود گذاشت. رویکرد اصلی دولت تدبیر آن است که از محل رشد اقتصادی، معضل بیکاری حل شود. حال آن که همگان می دانند که رشد، اگرچه قطعا با اشتغالزایی همراه است، اما معضل بیکاری را حل نخواهد کرد. چرا که سابقه اقتصاد کشور نشان می دهد که ما به شدت درگیر رشد بی کیفیت هستیم؛ یعنی رشدی که حجم تولید اقتصاد را زیاد می کند اما اشتغالزایی قابل توجهی ندارد. به عنوان نمونه می توان به دوبرابر شدن تعداد معادن در دست بهره برداری کشور در دهه ۸۰ اشاره کرد. سرمایه گذاری های سنگین در بخش معدن قطعا باعث افزایش تولید و رشد اقتصادی می شود اما همه می دانند که این بخش کاملا سرمایه بر است و قطعا به میزان رشد ایجاد شده، اشتغال نمی آفریند. سرمایه گذاری در پتروشیمی هم همین گونه است. مخصوصا آن که در دولت یازدهم نگاه به جذب سرمایه های خارجی برای اشتغالزایی است که عمدتا در صنایع سرمایه بر مثل پتروشیمی، خودرو، معادن و نفت فرود می آید! لذا همانگونه که در سال ۹۵ دیدیم نمی توان از محل این رشد انتظار رفع معضل بیکاری را داشت. با توجه به اهمیت اقتصادی-اجتماعی بیکاری (نسبت به رشد اقتصادی صرف) این گونه رشد را رشد بی کیفیت می نامند.

■ **دولت یازدهم و بسته های اشتغالزایی تکراری**

البته از سال ۹۲ به بعد موضوع بحران بیکاری و تکرار آن در فضای عمومی جامعه باعث شده است که دولت طرح های مختلف دیگری هم برای این موضوع در نظر بگیرد. طرح هایی که تحت تاثیر رویکرد کلان دولت (ایجاد شغل کافی از طریق رشد) عمدتا مسکوت مانده اند. موضوع این بسته ها از همان انتهای سال ۹۲ شروع شد. بعد در سال ۹۳ ابتدا طرح «تکاپو» و سپس طرح «مشاغل عمومی» مطرح شد. حتی در سال ۹۴ موضوع ارسال لایحه مشاغل عمومی به دولت هم مطرح شد اما بعدا مسکوت ماند. در سال ۹۵ ابتدا طرح دیگری به نام «حرکت» تصویب و ابلاغ شد. چند روز قبل هم بسته حمایت از مشاغل پایدار تصویب و ابلاغ شد. بررسی رویکردها و کارایی این طرح ها با توجه به تعدد آن و معین نبودن ارتباط آن ها با یکدیگر و از همه مهمتر مشخص نبودن اعتبارات آن بسیار سخت است و دقیقا به همین دلایل پیش بینی می شود راه به جایی نبرد. اگر این طرح ها جامع وجدی بود اولا بیش از یکی نبود و ثانیا دولت روی آن تبلیغات بیشتری می کرد. طرح دیگری هم که دقیقا بر همان رویکرد غلط قدیمی یعنی پرداخت وام متکی است از ابتدای امسال شروع شد و گفته می شود تا کنون به حدود ۱۳ هزار واحد وام پرداخت شده است.

■ **رشد اشتغالزا در دستور کار قرار خواهد گرفت؟**

مرکز پژوهش های مجلس اخیرا در گزارشی تاکید کرده است که باید این رویکردهای ناکارآمد و تکراری را کنار گذاشت. معضل بیکاری نه با پرداخت تسهیلات حل می شود و نه رشد اقتصادی بی کیفیت! باید از منظر توسعه به معضل بیکاری نگریست و با اتخاذ رویکرد توسعه اشتغالزا راه را برای تغییرات بنیادین در حوزه اشتغال فراهم کرد. در این راهبرد توسعه و رشد به گونه ای برنامه ریزی می شود که هدف اصلی آن نه صرفا ایجاد رشد اقتصادی بلکه ایجاد شغل در کنار رشد باشد. در این راستا، این نهاد پژوهشی سه برنامه اصلی پیشنهاد داده است: ۱- حل مشکلات کارآفرینی: در این سطح مهمترین وظیفه دولت تسهیل در راه اندازی کسب و کار و ایجاد فضای محیطی آرام برای تداوم کسب و کار است؛ موضوعی که جزو شعارهای انتخاباتی دولت هم بود اما همچنان طبق گزارش های مختلف، تغییری در فضای کسب و کار و کارآفرینی کشور ایجاد نشده است. ۲- شناسایی بخش های پیشران: برخی دولت ها از مرحله اول فراتر رفته و به جای تمرکز بر تسهیلگری و بهبود فضای کسب و کار، دست به انتخاب آگاهانه برخی بخش های اشتغالزا می زنند تا این بخش ها به عنوان پیشران توسعه و اشتغالزایی عمل کنند. در این راستا بعد از انتخاب این بخش ها، معافیت ها و جوایز فقط به همان بخش ها اختصاص یافته و از اتلاف منابع با تقسیم عمومی جلوگیری می شود. ۳- اصلاح قوانین: این حوزه نیز که البته در برنامه ششم توسعه مدنظر قرار گرفته ایجاد تسهیلاتی قانونی برای کارفرمایان در مسیر استخدام بیشتر است؛ معافیت حق بیمه و مانند آن از جمله این راهبردهاست که می تواند در کنار سه راهکار دیگر به رفع بحران اشتغال کمک کند. آیا این بحران به اندازه یک بحران جدی تلقی خواهد شد و رویکرد صحیح در دستور کار قرار خواهد گرفت؟

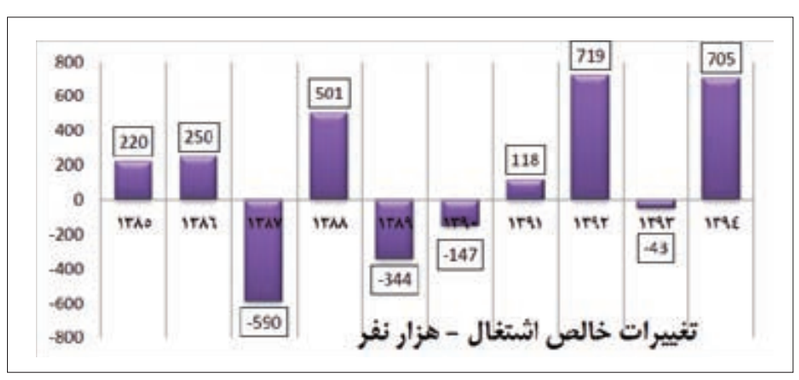

آذرماه ۹۳، معرفی طرح تکاپو

بعد از گمانه زنی ها در خصوص بسته اشتغالی دولت در سال ۹۲، این طرح اواخر سال بعد معرفی می شود. اهداف و زمان اجرای آن صریحا مشخص نیست. طبق طرح اولیه وزارت کار زمان اجرا حدود ۵ سال تعیین شده است. هم اکنون در قالب این طرح برنامه هایی در استان ها با محوریت صنایعی چون آی تی، مشاغل خرد و... انجام می شود.

اوایل ۹۴، مشاغل عمومی

طرح مشاغل عمومی هم از همان انتهای سال ۹۳ مطرح شد. معمولا در دنیا موضوع مشاغل عمومی در شرایط رکودهای بزرگ و بحران های ملی مطرح می شود. طبق این طرح افراد به استخدام دولت در نمی آیند اما در ازای انجام کارهای عمومی مثل جمع آوری زباله، تعمیر مراکز عمومی، خدمات آی تی، کمک به محیط زیست و... مبلغی معادل حداقل پرداختی قانون کار یا حتی کمتر از آن دریافت می کنند. این طرح بعد از بررسی های کارشناسی به مرحله ابلاغ به هیئت دولت هم رسید. وزیر کار در خرداد ۹۴ خبر ارسال لایحه ای برای این منظور را اعلام کرد اما خبری از تصویب نشد و طرح مسکوت ماند.

اردیبهشت ۹۵، طرح حرکت

این طرح در ابتدای سال ۹۵ به عنوان نقشه راه دولت در حوزه اشتغال مطرح، تصویب و ابلاغ شد. هدف از این طرح، تک رقمی شدن نرخ بیکاری تا انتهای سال ۹۶ اعلام شد. این طرح در سه لایه خرد، میانی و کلان مطرح شد. هماهنگ سازی دستگاه های دولتی برای انجام درست پروژه ها، ایجاد برند های منطقه ای برای فعال کردن صنایع و مشاغل خرد، اتصال بنگاه های خرد به بازارهای جهانی، ایجاد اشتغال در بخش بهره وری انرژی و محیط زیست و گردشگری هم از دیگر محورهای این طرح است. به گفته معاون وزیر راه با اجرای این طرح ۹۵۰ هزار شغل تا پایان سال ۹۶ ایجاد خواهد شد.

سال ۹۵، اعطای وام به بنگاه های نیمه فعال

این طرح نیز از ابتدای امسال و بیشتر برای ایجاد رونق و همچنین ایجاد اشتغال در دستور کار دولت قرار گرفت. در این طرح که مبتنی بر همان رویکرد غلط، یعنی حل بحران اشتغال با تزریق تکلیفی تسهیلات، است تا کنون به حدود ۱۳ هزار واحد صنعتی وام پرداخت شده است.

مهر ماه ۹۵، بسته حمایت از اشتغال پایدار

این طرح را هم ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی تصویب و چند روز قبل به ۹ دستگاه - تمام دستگاه های اقتصادی دولت - ابلاغ کرد. در این طرح نیز بخش های مختلف برای حمایت و ایجاد اشتغال مدنظر قرار گرفته است اما منابع لازم صریحا مشخص نشده و به فرآیند اجرا و اگذار شده است.

آبان ۹۵، برداشت ۱/۵ میلیارد دلاری

شتاب ارائه طرح های اشتغالی دولت در سال ۹۵ بسیار بیشتر شد. علاوه بر سه طرح قبل که امسال مطرح شد همین چند روز قبل رئیس جمهور از ارسال لایحه ای دوفوریتی به مجلس برای برداشت از صندوق توسعه ملی خبر داد. طبق این لایحه قرار است ۱/۵ میلیارد دلار از صندوق توسعه برداشت و برای اشتغالزایی در مناطق روستایی صرف شود.